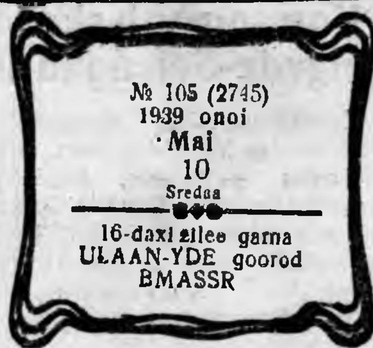
... proletaarinar, negedegtii!

Burlaad-Mongol YNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei oorgan.

№ 105 (2745)
1939 onoi
Mai
10
Sredaa
16-daxi zilee garna
ULAAN-YDE goorod
BMASSR

Myneederei noomerto:

Aradai hurgagşada aldar solo.
SSSR-ei Oborooniin Aradai Komissaarai prikaaz.
Aguujixe yysxel.
Socialiis malazalda tezeelei xysete baaza baiguulxiin tyleo temesel tuxai.
Sabşalan ba ytyyzne azaxii.
Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxelge.

ARADAI HURGAGŞADA ALDAR SOLO

SR-ei Verxoovno Soveedei iidiymei ykaazaar, xydee gşanarai tusagaar ilgarhan legsed bolbol sojuuzai nuudaar ba medaalьnuuşagnagdaba.

ydee hurguulinuudta yxiiji, hurguulida hurgalgiin veed xymyyzyylgiin xeregrxim hain amzaltanuudai, huralsalai xydelmeriiiji noor tabihanai ba dereevi obşçeestvenne azabaidalktiivnaar xabaadalsahanai 4 mianga garan hurgagşagnagdahan, tedenerhee ynyydenь—oronoi deede ior—Leeninei oordenoor gdaba.

renei, ene tusagaar şuxait bolbol manaida aradai gşa xadaa jamar, ugaa jixe yrgegdehiijinь xaruulna! idoi gaixamşag pisaatelь Ceexov bolbol 1900-aad ita lime gomodoltoigoor, im Goorьkodo bişee hen: lain, sesen, obrazoovanno gşa, orod dereevnide şuxala baihiijinь medee il Manai Rossiido tereimar negen, tusagaar ysp tabixa xeregtei, aradai obrazovaanigyigeer, gyidaa muusa şataagdahan ger barigdahan ger şinhandaran unaşaxa geze og jym haamnai, tiin tetyrgeer le xexe xeregtei Hurgagşa xadaa eeriinieregte xaluunaar inaglaırtiist, xydooznig baixa i, teed, manaida—xara erişen, muusa obrazooxyn baidag, dereevnide diiji hurgaxaa oşoxodoo, nde oşohon şingleer, igeer oşodog. Tere xasxelen, xaranxii ba kyileemee aldazarxixa haa Tere xadaa dereevnide xyn baixa, myzligei byxii nuudtanь, xariuusaza, myziigyyd bolbol anba xyndelelgede dosxysiiji tereende mederxe, xyn tereeniiji zandaşgegyi... manaida bultanai şingleer: yriaadnig, bavoçnig, poop, stanovoi, iliin popeçiitelь, starşimyn hurguuliiin insr geze neretei aad le, vaaniiiji haitar tabixiiji arin ookrugai cirkyliaari nigtaar dyyrgexiiji le tabidag tiime çinoovterenei liiçnostiiiji doxo zergegyi, egeel tiime johotoi. Aradiiji xymyy—oilgonogyt? — aradiiji zyylxe xynde, zed-sadxa baixa geeşe munxag jaeeşe aabdaa.

kovoi, Goorьkido xelehen usagaar ysloovinuud bolnamza baihan aad, bodoeree bejelee. Kapitaliis unagaahan, socialiis gybaiguulhan arad bolbol s gegeerelei byxii aaron jixe anxaralaar xyhurgagşiin neriiji deere Xydee hurgagşiin, kylьmiirhee taharangi baihauidxarta gansadalai memynee," ygei ba baixa gyi. Manai hurgagşanar -Staalinska Konstituuxe ba entereesyydiinь alagdadag, soveed intelin tyryy otriaad, 969 n temesegşedtei—socialbşçestviiji baiguulagşadaad baina.

evnide, hurgagşa xadaa dyyd-kulaaguudta eseremeselei ba kollektivizaastreelьşçig bolon ysөөn lgaa. Şagnagdahan hurarai spiisog soo—kolxooorganizaatornuud, kolstroin propagandiistba agitaatornuud olon Revoliyyce xadaa deji yrgeer ba gynzegiieleze baixa yjedenь, le bydyylig dosootoi bxen le çinyyşe, fytoxi xyn xadaa zaisanmaagyi, zriitelь baizabaigaa. Hurgagşanarai maassanь xadaa revotyryyşiin zilnyydhee bolьşeviig yneniiji memederee, tiin, tereniiji orimgoigoor jabaa.

Leenin ba Staalin bolbol revoliyycede bagşanarai ugaa jixeudxaşanartai baihiiji negete bişe zaadag baigaa. 1920 ondo Leenin bolbol „paartitai, terenei ideinyydtei niagta xolbootoi baixa, terenei dyyxeer nebterengi baixa, eeriingee xydelmerişen maassiiji xanduulxa, tedeniiji kommuniizmiin dyyxeer nebteryylxe, kommuniistnuud jyy xeneb tereende xydelmerişediiji zainterisoovanna bolgoxo johotoi, tiime pedagogiiçeska, bagşanarai personaalai şine aarmiiiji xymyyzyylxiiji" duradxahan baina. „Aradai bagşanarai flaanga bolbol socialiizmiin yndehe huuri deere şine azabaidaliiji baiguulza baigaa, manai oronoi azalşadai aguujixe aarmiin şuxaliin şuxala çaastьnuudai negenь myn bolno",— geze nyxer Staalin bolbol 1925 ondo bagşanarai negedegeer sjeezdiiji amarşalxadaa, xelehen baina.

Paarti ba praviitelьstvo bolbol aradai gegeerel tuxai sag yrgelze anxaralaa tabidagainь aşaar, revoliyyciin zilnyydei yjede xeden arbaad miangan şine hurguulinuud barigdaa, huralsal-xymyyzyylgiin xydelmeriin emxidxelge haizaruulagdaa, bagşanarai materiaalьna baidalanь deeşelyylegdee.

Şagnagdagşadai dunda—bagşanarai gurban yjeten bii. Xuuşanai yjetenei erxim tyleelegşede Jyylija Mixailovna Soveelьjeva bolno, ene xadaa eeriingee byxii ami bejiiji hurguulida ygehen baina. Tere xadaa Kazaanska hurguulida (Paavlova - Posaadski raioon) hurgahan baina,—mynee Jyylija Mixailovna bolbol eeriingee tyryyşiin huragşadai aşanariiji hurgaza baina. Staarşa yjetenei erxim tyleelegşede, myn Ukraliniin soloto bagşa Kornei Paavloviç Şyymanovski, narata Gryyziiin Goriisko raioonhoo Grigoori Levaanoviç Gdyrdziidze, Seregei Miroonoviç Kiirovei egeşe — Aanna Miroonovna Koostrikova gegşed orolsono.

Bagşanarai xojordoxi yjeten, soveed yjiinxid bolbol ton olon gaixamşag tyleelegşediiji ygee. Ede xadaa pedagogiiçeska azalai bodoto maasternuud myn.

Şagnagdagşadai dunda, myn hurguulinuudta entyziaazmtaigaar xydelmerildeg, socialiis oobşçestviin xynyydiiji xymyyzyylgiin tolotomo ziseenyydiiji xaruuldag zaluu yjiin bagşanar olon baina. Eneende tolotomo ziseenь xadaa Goorьkovsko ooblastьhoo exener bagşa Jermyyşkina Kaliininska ooblastьhoo pedagoogikiin jixe maaster ba zorimgoi novaator—nyxer Voolkova bolno.

Paartiin XVIII sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzilei şuxaliin şuxala zorilgonuudai negen bolgon, goorodto bygedeniitiin dunda obrazovaaniiiji bejelyylge, dereevnide ba byxii nacionaalьna respyyblikenyydte bygedeniitiin doloonzilei, dunda huralsaliiji bejelyylgiin zorilgiiji tabihan baina. Gurbadaxi tabanzilei eseste, gooroduud ba xydelmerişedei posioolkonuuddaxi exin ba dunda hurguulinuudta huragşadai too xadaa 8,6 millioonhoo 12,4 millioon xyrter jixe bolxo, xarin xydee niutaguudta—20,8 millioonhoo 27,7 millioon xyrter olon bolxo baina. Ede arbaad millioon yxibyydiiji hurgaxa ba xymyyzyylxe jabadal—xyngexen xereg bişe.

Mynee baigaa bagşanarai aarmiin byxii xyse ba eneergiiji mobilizaacalga erigdexe baina. Xuuşanai, oopedoor zebseglegdehen bagşanarai aşaar beledxegdehen, ugaa olon şinenyyd kaadrnuud (550—600 miangan xyn şaxuu) xeregtei. Şine kaadrnuud ba tereşelen byxii deeree bagşanar bolbol soveed xymyyzyylge ba xamagai tyryyn—eeriingee exe orondo, eeriingee aradta, Leenin—Staalinai paartida inaglalaar xymyyzyylgiiji jabuulxa argatai baixa johotoi.

(„Praavdiin" tyryy bişeghee)

Vojeenne spicialiistnuudai şine otriaad

Xydelmerişen - Tariaaşanai Ulaan Aarmiiin vojeenne akadeeminyydte gyrenei ekzaaminuud ba diploomno projeektnyydiiji xamagaalga dyyree. Ulaan Aarmi bolbol komandiirnuud, naçaalьniguud, komissaarnuud, inzeneernyyd, azaxiinxid ba busad ynderkvaliificiirovanne specialiistnuudai şine otriaadiiji oirlin ydernyydte abxanь.

Revoliyyciin tyryyşiin zilnyydte manai orondo oroidool 5 vojeenne akadeeminyyd ba nege speciaalьna fakylьteed baihan jym. Mynee, RKKA bolbol 14 vojeenne akadeeminyyd ba 6 vojeenne speciaalьna fakylьteedyydtei baina. Ene zilde, Kylbeşevte, vojeenne-mediciinske şine akadeemi baiguulagdaba. Mynee, vojeenne deede huralsalai zavedeeninyydte xori miangahaa deeşe xynyyd huraza baina.

Gyrenei ekzamenacioonno komiissanuud xadaa dyyrgegşedei 20 proceentdenь tusxai diploomuudiiji ygebe. Ene zilde vojeenne akadeeminyydiiji dyyrgegşedei dunda, byxii orondoo yrgeneer medegdehen soloto xynyyd yseen bişe. Tusxai diploom abhan, Soveed Sojuuzai Geroi, SSSR-ei Verxoovno Soveedei depytaad, polkoovnig Liapideevski, Soveed Sojuuzai Geroi polkoovnig Doroonin, oordentod Şeliiganov, Pivenştein, Siidorov ba busad bolbol RKKA-iin, Zykoovskiiin neremzete, Agaarai-seregei, Leeninei oordento akadeemiiiji dyyrgebed.

Nege xedii xynyyd xadaa negendoro xojor speciaalьnostiaar vojeenne-inzeneerne akadeemiiiji dyyrgebe.

Ton elite erdemted bolbol nauuçna xydelmeri ba vojeenne specialiistnuudai kaadrnuudii beledxeliiji tolgoilono, tedenereinь dunda 6 akadeemigyyd, Nauukanuudai Akadeemiiin korrespondeentnyydei 9 çleengyyd, nauukiin 12 gabijaata deejatelьnyyd, nauukanuudai dooktornuudai erdemte zergetei 86 profeessornyyd, nauukanuudai kandidaaduudai erdemte zergetei 46 profeessornyyd ba busad baina.

ZURAG DEERE: Nyxer M. I. Kaliinin bolbol SSR Sojuuzai oordenuudaar şagnagdahan, Koroobovtonoi byliin çleengyydei dunda. (TASS-iin fotoxrooniko).

SSSR-ei OBOROONIIN ARADAI KOMISSAARAI Prikaaz

№ 86 — 1939 onoi main 7 — g. Moskvaa

Myneeder, akademiiçeske huralsalai kyyrsiiji amzaltatatgaar dyyrgehen xybyyd bolbol praktiiçeska xydelmeriiin tulada Xydelmerişen - Tariaaşanaigaa Ulaan Aarmida busaxanь.

Nyxed komandiirnuud, inzeneernyyd, vraaçuud ba polit-xydelmerilegşed!

Taanar xadaa anxa tyryyşeer bojeecyyd baihanaixihaa ondoo bolzo, aarmiiingaa zergenyydtenь daxin orobot. Mynee tvoorçesko eneergieer elbegzehen, teoritiiçeske haitar zebseglegdehen taanar bolbol vojeenne xeregte, manai Ulaan aarmiiiji speciaalьna obslyyzevelgiin asuudalnuudta saaşadaa eehedee xygzexiin tula eehediingee xysenyydiiji bolьşeviig xatuu zorigtoigoor xereglexe johotoit. Taanar bolbol Xydelmerişen—Tariaaşanai Ulaan Aarmiiin komaandno-politiiçeske ba naçaalьstvyjyşçe sostaavai, niagta zagsahan, aldar soloto xynyydei dostoino popolneeni bolxo xyndete zorilgiiji ababat. Iime bolxolooroo, Ulaan Aarmiiin bojevoi, politiiçeske ba texniiçeske xyseşadaliiji saaşadanь xygzyylxiin ba tereenei bojeecyydiiji Leenin—Staalinai aguujixe xeregte xizaargyi preedannostiiin dyyxeer susarşagyi xymyyzyylxiin talaar xyndete ba xariuusalgata zorilgo bolbol taanarai praktiiçeska xydelmeriiin tyryyşiin yderhee xoişo, taanarta ba myn tereşelen busad komandiirnuud ba naçaalьniguudta daalgagdaba.

Ulasxoorondiin baidal xadaa bojevoi talaaraa xezeedeş xysed belen baixii bideneriiji ujalgalna. Ene jyyb gebel, bidener bolbol poolk ba zavood, nauuçna şinzelelgiin instityyd ba aviabrigaada byxende manai oronoi oboroonnoşadaliiji xododoo bexizyylxiin tulada esese susarşagyi xydelmerilxe ujalgataibdi. Ondoogoor xelebel, taanar bolbol albanaigaa ujalgiin johoor baihan le gazartaa, xaanaşji, xezeeşji, vojeenne albanai byxii uçaastoguud deere şin zorimgoigoor, jixeer, xatuu şangaar xydelmerilxe xeregtei.

Akadeeminyydee orxizo, praktiiçeska xydelmeride şilzen oroxodoo, taanar bolbol manai vojeenne akadeeminyyddexi bulad discipliine, organizoovannostь ba kylьtyyrnostь xadaa myn tereşelen byxii aarmidaşji, manai amzaltanuudai ba tuilaltanuudai tyryy huurinь ba zaloogonь myn baihiijinь minuutadaşji martaxa johogyit. Discipliine, organizoovannostь ba kylьtyyrnostь bolbol taanarai sag yrgelzlin xaninuudtnai baixa johotoi,

Nyxedyyd, taanar xadaa olon jyymede huraa ba jyymeşji medexe boloot, gebeş, teoritiiçeske xododoo xygzeze, praktiiçeska oopedoor bajazaza, „hurguuli—ene xadaa gansa le beledxelei şata myn. Kaadrnuudai ynexeer xatuuzal geeşe xadaa bodoto xydelmeri deere, hurguuliiin gazaa teenь, berxeşeelnyydtei temeselde, berxeşeelnyydiiji dabalgada bii boldog" gehen, aguujixe Staalinai zaxiaanuudiiji hanaza, ulam byri uragşaa jabagtii, tuiihaaraa hanaagaa by amaragtii.

Ulaan Aarmiiin akadeemigyydei şine otriaad mandag!

Manai dooblestno Ulaan Aarmi mandag!

SSSR-ei Oborooniin Aradai Komissaar, Soveed Sojuuzai maarşal

K. VOROŞIILOV.

AGUUJIXE YYSXEL

(Kommuniis tyryyşiin sybbootnighoo xoişo 20 zil bolhonoi oido zoriuulagdaba)

1919 onoi main 7-oi suglaan deeree, Moskoovsko--Kazaanska tymer zamai podraioonoi kommuniistnuud ba soçyyvstvejeşçenyyd bolbol socialiis exe oronoigoo xynde xyşer baidaliijinь xaraadaa abza, şiidxeheniinь: „eehediigee, erşedxexe, eehediingee amaraltahaa yşee negeçaasiinь xydelmeridee ygexe, tailbarilan xelexede, eehediingee xydelmeriiin yderiiji nege çaasaar jixe bolgoxo, tereenee symmiirovelxe ba sybbootiin yder faktiiçeska azalaaraa negendor 6 çaas xydelmerilxe, reaalьna sente aşagiiji darii yiledberilxe. Kommuniistnuud xadaa revoliyyciiji daişalan abxiin tulada eeriingee beje ba amiiijiş xairalxa johogyi geze toolood,—tyleberigyigeer xydelmerilxe. „Kolçaagiiji xysed ilataraa, kommuniis sybbootnigiiji byxii podraioondoo jabuulxa". (1919 onoi main 17-oi „Praavda").

Main 10-da, sybbootodo, zuun tabiaad kommuniistnuud ba soçyyvstvejyşçenyyd bolbol azalaigaa jyriin byteesiiji 270 proceent deeşelyylze, aşaa teelge, vagoonuud ba parovoozuudai remoontolgiiji azalai ugaa jixe entyziaazmtaigaar jabuulhan baina. Ene ynexeer aguujixe yysxelei udxaşanariiji segnexe xeregtei. Zygeer, tiime hain duranai, soxom kommuniis xydelmeriin zarim uşarnuud xadaa ende-tende urdanşji boldog baigaa. Moskoovsko-Kazaanska tymer zamai podraioonoi partiiina organizaaciin glaavna gabijaanь jyyb gebel, ene bolbol, „Kolçaagiiji xysed ilataraa" tereeniiji yngergexeer ujalga abza ba Kolçaagiiji butasoxihonoigooş hyyldenь yrgelzeleze, tereeniiji sag yrgelziin xydelmeri bolgohon baina. Busad zamuudai, predprijaatinuudai, raioonuudai bolьşeviigyyd xadaa ene oopediijinь tyrgeneer xalaza abaa hen. Kommuniistnuudai ziseegeer, byxii ynen sexe tryyzenigyyd, manai paartiin ba Soveed zasagai taliiji ynexeer barimtalagşad bolbol sybbootniguudta oşodog hen 1920 onoi main 1-de, Byxeroşiisko azalai sybbootnig yngergegdehen baina, tereende azalşadai ton yrgen maassanuud xabaadalsahan jym. 1919 onoi ijyynide, V. I. Leenin bolbol „Aguujixe yysxel" geze eeriingee geniaalьna zoxiooliiji ene asuudalda zoriuulza, kommuniis sybbootniguudai tyryyşiin oopediiji xamtadxahan baina. Kommuniis sybbootniguud xadaa „tiildexi xydelmerişedei geroiizm" myn, „byrzyaziiji unagaalgahaa ylemze berxeşeeltei, ylemze bolxotoi... ylemze şiidxexii erjeltiin exin" myn geze V. I. Leenin segnehen baina. (t. XXIV, n. 329).

Leenin bolbol kommuniis sybbootniguudta jaaxadaa tiime tusagaar jixe udxaşanariiji olgodog baigaab? Uşaranь, ene xadaa „azalai byteesiin xygzeltede, azalai şine discipliinede, şilzen oroigodo azabaidalai ba azaxiin socialiis ysloovinuudai tvoorçestvodo, xydelmerişedei soznaatelьna ba hain duranai yysxel" myn baihan jym. (tende, n. 339).

Xarin, azalai ynder byteese bolbol obşçeestvenne şine stroin ilaltiin glaavna ysloovinь myn. Kommuniis sybbootniguud xadaa bodoto kommuniizmiin bodoto yndehe halaanь, azalda şineer xandalgiin, azalai şine discipliiniin eli todo ziseenь myn baigaa. Ene bolbol xaşalta baalaltiin azal bişe, kapitaliistnuudai xyngexeneer mylzexiinь tulada azal bişe baigaa.

Kommuniis sybbootniguudtal adli, tiime jyyme kapitaliis oobşçestvodo baigaagyi, bainagyi ba baixaşji ygei geeşe. Kapitaliizm bolbol jyyn deerehee krepostniiçestviiji ilaab gebel, tere xadaa azalai ynder byteesiiji asarhan baigaa. Gebeş, xerbee krepostniiçestviin baixada azalai discipliine bolbol xyşeer ba taşuurdalgaar, baiguulagdadag baihan haanь, kapitaliizmiin yjedexi ylesxelen bolbol xydelmerişediiji kapitaliis kaatorgada namnadag. Byrzyaazna stroin yjede azalai byteesiin urgalta xadaa xydelmerişedei baidaliiji xyngedxene bişe, xarin, tereeniiji muudxana ba kapitaliis oronuudai obşçeestvenne doxoodtonь xydelmerişedei doxoodoi xubiiiji ulam byri baga bolgono. Ene proceess xadaa mynee yjede faşiizmiin gyrenyydte ilangalaa jixeer delgerze baina. Ziseenь, germaanska akcioneerne oobşçestvonuud bolbol oficiaalьna medeenyydei johoor, yşee 1932 ondo garzataigaar xydelmerildeg baigaa, xarin 1936 ondo tedener xadaa 3 mlrd. maarka olzo (priibelь) abhan baina. Tiixedenь, faşiis Germaanidaxi xydelmerişedei azabaidalainь xemzee yderbyri ulam dooşo orozo baina.

Ilalta tyges socialiis revoliyyce le, xydelmerişen angi ba azalşa maassanuudiiji kapitaliis bogoolşolgohoo xaxasuulza şadaxa baina.

Byrzyaziiji unagaaza, tereenei esergyyselgiiji daraza, 1917 onoi Oktiaabrьda ilahan, Rossiin xydelmerişen angi xadaa xojordoxi, ylemze berxeşeelte zorilgiiji amzaltataigaar şiidxexe—kapitaliis yiledberiiiji tomo, texniiçeske xygzeltete socialiis yiledberieer helgexe,

(Yrgelzeleliinь xojordoxi niuurta xaragtii)

Buriaad-Mongol aradai istoorido ton jixe sobiiti

Yndehen xele bişegee şudalxada xyngen boloo

Buriaad-Mongoloi bişegiiji orod alfaviidta oruulalga bolbol ton jixe politiiçeske udxaşanartai baina.

Xuuşan mongol ba latiin alfaviiduud bolbol mynөөnei şineer urgan halbarza baigaa, foormooroo nacionaalьna, udxaaraa socialiis kylьtyyriin ynder deede eriltenyydiiji jaabaşji xangaza şadaxagyi baihaniiji, manai respyybliklin azalşad byxen, өөhediingөө azal xydelmeriiin praaktikahaa medened.

Tedenei eriltiiji xangaza, Buriaad-Mongoloi bişegiiji orod alfaviidta oruulxa tuxai BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Ykaaz bolbol myn namaiji bajasuulna.

Mynөө, şine alfaviidiiji jabuulga xadaa xeden veekenyydeer zoxioogdohon aguujixe orod aradai kylьtyyriiji ba Maarks—Eengelьs — Leenin — Staalinai aguujixe hurgaaliiji gynzegiigөөr şudalxiin dyyren arga baidalnuudiiji Buriaad-Mongol azalşadta olgono.

I. BUXAAJEV.

Yşөө nege jixe alxam

Buriaad-Mongoloi, socialiis kylьtyyre bolbol uragşaa yşөө nege jixe alxamiiji xebe baina gebel, Buriaad-Mongoloi bişegiinь şine — orod alfaaviid deere oruulagdaba.

Xeneiş medexeer, enenei urda teexi alfaviid ba bişegei praavil bolbol nelieed serьjoozno dutagdalnuudtai baigaa. Zarim negen yzegyydei ygei baihan deerehee, ygenyyd bolbol xysed todo bişeer duuldadag hen. Mynөө, ene dutagdal xadaa zaisuulagdaa. Ygiiji zybөөr xelexe, bişexe, unşagşadta zybөөr damzuulan oilguulxa arga xysed xangagdahan baina.

Ede byxii deerehee, bidener unşagşadta gazeed, nomuudiiji unşaza, tereniiji oilgoxodomnai jixe zoxistoi, xyngen boloo. Iime argiin bii bolood baixada, bidener xadaa şine alfaviidta tyrgөөr, haitar huralsaxiiji byxii oroldolgoo tabixabdi.

Manai gazeedyyd, ilangajaa „B.-M. Ynen" bolbol tus şine alfaviidiiji ba bişegei praaviliiji ali bolxo tyregөөr, unşagşadai dunda populiziirovelxiinь xysexe bainab.

N. Cediipov.

Priigorodno raioonoi „Ulaan Erxireg" kolxoozoi çleen, BXAV-iin kandidaad

Orod xele şudalxada tuhalxa

Buriaad-Mongol bişegiiji orod alfaviidta oruulxa tuxai BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Preziidiymei ykaaz xadaa manai hurguuliiin huragşadai dunda ton xaluunaar haişaagdahan baina. Tiimel baixa johotoi, uşaranь, bidener, huragşad bolbol ilangajaa exin hurguulinuudta, xojor alfaviid—orod ba latiniziirovanniiji yzexedee, tedeniiji jixeer xudxagşa hemdi. Zişeelxede, latiin zarim yzegyyd (n, p) bolbol bişegte orodoi n, эp yzegyydtei adaliaar xaruulagdadag baibaş, abiaaniinь ton ondoo baina.

Myn abiahan ygenyydeer, nauuçna-texniiçeske ygenyydiiji fiizike ba xiimieer bişexenь berxetei baidag hen. Mynөө ede ygenyyd ton todoor, zybөөr bişegdexe.

Minii hanaxada, orod alfaviidiiji yzexedee, exin ba dunda hurguulinuudiiji dyyrgehen huragşad bolbol өөriingөө tyrelxi buriaad xeliiji xysed şudalhan baixahaa gadna, myn soveed sojuuzai byxii araduudaar, huragşadaar inagluuldag aguujixe orod xelende huralsahan baixa baina.

MYRYYJEVA—Ulaan-Ydiin raioonoi, №25 xysed bişe dunda hurguuliin 7-doxi klaassai otliiçnica.

Bidende—orod alfaviid oilgostoi ba dyte

Bi urdanь xuuşan mongol ba orod alfaviiduudiiji medeg baigaab. Hyyleerenь, latiniziirovanna alfaviidiiji yzeze exilxedem, tere xadaa ton berxetei, oilgogdosogyi baigaa hen. Teed, literatuura, gazeed unşaxaar boltoroo, hainaar şudalaagyi beleib.

Mynөө bi bajartaib, uşaranь, өөriingөө tyrelxi xelen deere jamarşji literatuura, politiiçeske kniigenyyd ba gazeedyydiiji xysed unşaza şadaxa boloob. Gansaş bi bişe, myn busadşji—kolxoozniguud ene xemzeejabuulgiiji ton xaluunaar demzehen baina.

Bidende—orod alfaviid dyte ba oilgostoi baina. Buriaad-Mongol bişegiiji orod alfaviidta oruulalga bolbol jixe nahatan—kolxoozniguudai dunda yzeg bişeg medexegyi ba baga medexe jabadaliiji likvidaacalgada ton xysete zebseg myn bolxo.

D. MYNKYYJEV—Priigorodno raioonoi, Staalinai neremzete kolxoozoi sçetovood.

Komsomoolьsko dokymeentnyydiiji helgelgede-Selengiin aikoom haitar beledxebe

Komsomooloi centraalьna komiteedei VI pleenymei togtoomziin yndehөөr, 1938—39 onuudai torşodo, Soveed Sojuuz dotorxi komsomoolьsko byxii organizaacanuud bolbol komsomoolьsko dokymeentnyydei helgelgiiji yngergexe johotoi baigaa.

Mynөө yjede, Sojuuz dotorxi zarim ooblastьnuud ba respyyblikenyydte komsomoolьsko dokymeentnyydei helgelgiiji dyyrgeze, komsomoolsko azaxiiji ba yçoodiiji bolьşeviig gurimtai bolgozo exilee.

Myn, manai respyyblike dotorxi komsomoolьsko organizaacanuudtaş komsomoolьsko azaxiiji gurimşuulxa ba yçoodiiji haizaruulxa gexe zargiin xemzeejabuulganuudiiji yngergeze, komsomoolьsko dokymeentnyydiiji helgelgede beledxelei xydelmerinyydiiji jabuulza baina.

BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin yjede, komsomoolьsko dokymeentnyydiiji helgelgede beledxelei xydelmeri jabuulxatai xamta, komsomoolьcuudai politiiçeske, yiledberiiin debzeltenyyd ugaa jixeer deeşelhen ba manai respyybliklin xeden olon tyryy zaluuşuud, komsomooloi zergede orohon baina. Myn ene metiin debzeltenyydteigeer, komsomooloi centraalьna komiteedei VIII pleenymiiji ugtaa.

Manai zarim organizaacanuud bolbol komsomoolьsko dokymeentnyydiiji helgelgiin beledxelei xydelmeriiiji sag soonь, hainaar jabuulza şadahan baina. Komsomooloi Selengin aikoom (sekretaariinь nyxer Şaraapov) bolbol komsomoolьsko dokymeentnyydei helgelgiin beledxelei xydelmeriiiji dyyrgee. Iimede, komsomoolol Obkoomoi biyroo xadaa tus komsomoolьsko organizaacada dokymeentnyydiiji helgelge exilxiinь zybşөөhen baina. Tereşelen, tus xydelmeride hainaar beledxeze baihan komsomoolьsko organizaacanuud gexede: Zediin (komsomooloi aikoomoi sekretaarь nyxer Saxaroovski), Jaruuniin ba Zagarain aikoomuud bolno.

Teed, zarim komsomoolьsko organizaacanuud bolbol ene şuxala xydelmeride xangaltagyigөөr beledxene. Zişeelxede, Ulaan-Yde goorodoi komsomoolьsko organizaacanuud (Gorkoomoi sekretaarь nyxer Lariconov) xadaa komsomoolьsko dokymeentnyydei helgelgiin beledxelei xydelmeriiiji xangaltagyigөөr jabuulhanainь rezylьtaadta, arxiibtanь 3 mianganan şaxuu „mioortvo dyyşe" toologdozo baina.

Baha, komsomooloi Bauuntiin aikoomoi (sekretaariinь nyxer Soobolev) arxiibtanь 400 „mioortvo dyyşenyyd" toologdozo baina. Teed, tus gorkoom ba raikoomuud bolbol ede „mioortvo dyyş de" toologdozo baigaa komsomoolьcuudaa oloxiin tuxai xydelmeriiiji muusa jabuulna.

Gadna, zarim aikoomuud, xadaa komsomoolьsko dokymeentnyydiiji helgexe spiisogiiji zoxiooxodoo alduunuudiiji gargana. Zişeelxede, komsomooloi Biçyyrei aikoom (sekretaariinь nyxer Korobeenko) bolbol exin organizaacanuudaigaa komsomoolьcuudai spiisogiiji bişexedee, №9 grafaaji zapolniaalaagyi baixadanь, tereniinь batalhan baina. Ene meteşelen, Muxar-Şiber, Ulaan-Yde goorodoi centraalьna raikoom bolbol komsomoolcuudai spiisogei xediiş alduutaigaar bişegdeeşji haanь, tereeniiji batalzarxidag baina.

Komsomoolьsko xytelberilegşed xadaa ene jabuulagdaza baigaa xydelmeriiin politiiçeske udxaşanartai baihiinь medeze, xoinogşodoo ene metiin alduunuudiiji xexegyi, xegdehen alduunuudaa sag soonь zahaxa johotoi. Komsomoolьsko dokymeentnyydiiji helgelgiin beledxeliiji ton hainaar jabuulza, ene xydelmeride byxii komsomoolьsko aktiiviiji mobilizovaalxa xeregtei.

Orexoovskaja

ZURAG DEERE: V. I. Leenin 1920 ondo Kreemlьde, Byxerossiisko sybbootnig deere. Xydooznig P. Vasiilьjevei zurag.

Soveed poligrafiiçeska maşiinabaiguulgiin amzaltanuud

Manai orondo, gazeed ba kniigenyyd bolbol gooroduudai ba dereevninyydei azalşadai egeel yrgen maassanuudai xereglelenь boloo.

SSSR-te, 8.500-haa ylyy gazeedyyd gardag. Tedenei jixenxi xubinь raioonuudta, faabrikanuud ba zavooduud deere gargagdadag. Ede gazeedyydiiji gargalgada yşөөl olon dutuunuud bii: bilarşahan şriift, muunuud illiustraacanuud. Olonxi gazeedyyd bolbol xuuşan maşiinanuud deere xeblegdeheer ba eleze halahan şriifteer nabiraalagdahaar zandaa baina.

Staalinska Gurbadugaar Tabanzil soo, miangaad tipograafinuud bolbol şinenyyd oboruudovaniiji abxanь: xeblelei maşiinanuud, şriiftenyyd g. m.

Mynөө, raioonno tipograafinuudta xeblelei şine maşiinanuudai projeekt gargagdahan baina. Leeningraadai, Maaksa Geelьciin neremzete zavood bolbol ene maşiiniiji şudalaxa ba 1939 ondo tyryyşiin obrazeecyydiiji gargaxa johotoi. Tus maşiiniiji seriiine gargalgiin tulada zavood „Moolot" xadaa şinedxen oboruudovalagdaza baina.

Teexnikiin hyylşiin mergezeleer oboruudovalagdahan arbaad zavooduud ba faabrikanuud bolbol manai poligrafiiçeska maşiinabaiguulgada toologdono, tiin terenei istoori bolbol zybxen le, 1931 onoi ijyyliin 22-hoo exilne. Ene yder xadaa xydөө azaxiin zebseg xeregselnyydiiji xexe—Riibinskedexi bagaxan zavood bolbol soveedei anxa tyryyşiin ploskopeçaatna maşiiniiji gargaa hen. Nege zil bolhonoi hyylde, ene zavood bolbol tyryyşiin gazeedne rotaaciiji ygehen baina. Ede xojor maşiinanuudiiji gargalga bolbol soveed xeblelde ton jixe sobiiti bolhon baina. Maşiiniin ton dutamag baihan tulada, sojuuzai byxii zaxa xizaarnuudhaa Riibinske zavoodoi aadresaar zakaazuud xeden olooroo oroo hen.

Riibinske poligrafiiçeska maşiina baiguulgiin zavood bolbol baihan yje soogoo ton jixe xysetei predprijaati bolhon ba orondoo 2000-haa ylyy peçaatna maşiinanuudiiji ygehen baina. Mynөө, ene zavood bolbol poligrafiiçeska sloozno agregaaduudiiji beledxene.

Gazeed, kniigenyyd ba zurnaalnuudai xeden arbaad miangan ekzempliaarnuud bolbol Riibinske zavoodoi maşiinanuud deere xeblegdedeg baina. Xeden millioon xydoozestvenno reproduukcanuud bolbol ene zavoodoi maarktaigaar ofseetne zavooduud deere gargagdadag jym.

Riibinske zavood bolbol ton jixe programmiiji Gurbadaxi Tabanzilde xaraalaa. Zavood bolbol oirlin sagta, „SSSR-ei azalşanai depytaadnarai veedei izveesti" gazeedei t[...] raafida, olon tiraaztai to[...] gazeedne agregaadiin [...] roolьtoi seekciiji gargaxa[...] regaad xadaa naiman xuu[...] tai gazeedei millioon ek[...] liaarnuudiiji çaas soo ga[...] baina.

Riibinske zavood bolbo[...] riin sagta, gazeedne ste[...] pyydiiji beledxexiin tula[...] noi avtomaaduudiiji g[...] exilexe baina. Ene gaix[...] stanoog bolbol xydelmer[...] xynde azalhaa syleelne[...] delmerişenei xubida ga[...] proceess—maatriciiji o[...] foormodo oruulga ylexe [...] Bişenyydiijinь stanoog [...] xexe jym. Ene bolbol m[...] soo dyrben stereotiipiiji [...] za şadaxa baina.

Poligrafiiçeska maşii[...] guulgiin gol zorilgonuuda[...] geniinь xadaa, olonxi tipo[...] fiiiji mexaniiçeska naboor[...] re oruulza, tereniiji nabo[...] maşiinanuudaar xangaxa [...] toi bolno. Hain popy[...] na maşiina bolbol—linoti[...] no. 1937 ondo, SSSR soo[...] linotiipenyyd baigaa hen. [...] ba jaxi Tabanzilde prom[...] nostь bolbol 1.000-haa [...] linotiipenyydiiji ygexe jo[...] Ene bolbol byxii tipogra[...] dai xaxadiinь şaxuu me[...] çeska nabooroor xangaxa[...] na.

Manai aguujixe Sojuuzai[...] bulanguudta, foormooroo[...] cionaalьna, udxaaraa so[...] kylьtyyre halbaran urgana. [...] ei 40 garan naroodnostь [...] Soeeed zasagai zilnyydei [...] voo anxa tyryyşiinxlee bi[...] bolhon baina.

Mexaniiçeska naboor [...] oruul gdahan tipograafin[...] Maaksa Geelьciin nere[...] zavood bolbol linotiipne[...] ricanuudiiji beledxeze [...] 1937 ondo zavood bolbol [...] şaxuu kompleektnyydiiji [...] gaa hen. Mynөө manai [...] linotiipenyydte maatriciin [...] iimporthoo syleelegdөө.

Kommuniizmiin propa[...] diin xeregte slyziilxiji [...] lagdahan, soveed poligra[...] ka maşiinabaiguulga [...] bagaxan bolzor soo [...] den olon jixenyyd [...] nuudiiji tuilahan baina. [...] bolbol maşiinlin olonxi [...] nuudiiji ba tipograafin[...] oboruudovaninuudiiji şin[...] baina, raioonno ba polit[...] olonxi tipograafiiiji pol[...] çaatna maşiinanuudaar xa[...] Gurbadaxi Tabanzilde po[...] fiiçeska maşiinabaiguulga[...] bol socialiis promiişlenno[...] egeel zaluu ootraslinuud[...] genь bolno — tereniiji [...] oboruudovaniaar xa[...] xeregtei baina. Poligrafi[...] predprijaatinuudai xydelm[...] yşөө өөdenь yrgene.

AGUUJIXE YYSXEL

Yrgelzelel. Exinь 1-dexi niuurta

azalşadai byxii maassiiji kommuniizm teeşe өөriingөө xoinhoo daxuulxa, azalai şine discipliiniiji baiguulxa, tiin kapitaliistnuud ba pomeeşçiguudai yjedexihee, ylemze ynder azalai bytөөsiiji xangaxa johotoi baihan jym.

Kommuniis sybbootniguud bolbol azalai socialiis bytөөsiin ba discipliiniin tylөө temeselde tyryyşiin yysxelenь baihan jym.

Byxii azalşadiiji socialiis sorevnovaanida xabaaduulza, өөhediingөө şadabarinuudiiji xaruulxadanь, bajalig talaantnuudaa gargaxadanь tedenerte tuhalaza, azalda şine, soznaatelьna xandalga delgeryylxiin, socialiis sorevnovaaniiiji organizovaalxiin tulada oroldostoigoor xydelmerilxe şuxala baigaa hen.

„Sorevnovaaniiiji xaişan geze organizovaalxab?", „Soveed zasagai eelzeete zorilgonuud" ba busad xydelmerinyyd soogoo, V. I. Leenin bolbol obşçeestvenne şine stroin tylөө, azalai şine discipliiniin tylөө temeelei tuilai jixe programmiiji ygehen baina. Tere xadaa azalai sorevnovaani organizovaalxiiji ba kapitaliizmaar zabxairuulagdaşahan xynyydtei, rvaaçuudtai, zolьbo xobdoguudtai, looderьnuudtai, zyyligyydtei erid xatuu temesel jabuulxiiji uriaalhan baina.

Kommuniis sybbootniguud bolbol Leeninei ba manai paartiiin uriaada, xydelmerişen angiiin ba azalşa maassanuudai erxim xariuunь baihan jym.

Paartiiin IX sjeezdiin rezoliyyce soo (1920 on), azalai sorevnovaaniiin tuxai asuudal tuşaa todorxoi zaabarinuud ygtehen baina.

XVI partkonfereence xadaa Soveed Sojuuzai byxii xydelmerişedte ba azalşadta, өөriingөө xandalga soo (1929 onoi apreelь), socialiis sorevnovaaniiji yrgenөөr delgeryylgede tedeneriiji uriaalhan baina.

Socialiis sorevnovaani ba udaarniçestvo bolbol azalai bytөөsiin tyrgen urgaltaar ba yiledberiiin ugaa jixe deeşeleleer ydeşegden, predprijaatinuud, şine barilganuud, sovxoozuud ba kolxoozuudiiji xamaaduulhan baina.

„Sorevnovaanidaxi egeel gaixamşaganь jyyb gebel,—paartiiin XVI sjeezd deere nyxer Staalin xelehen baina,—tere xadaa azal tuşaa xynyydei ayzelnyydte yndehen xubilalt xene, uşaranь, tere xadaa işegyyrite ba xynde xyşer geze urdanь oologdodog azaliiji, mynөө zol xyndiin xereg, **aldar soliin** xereg, **dooblestiiin** ba **geroistviin** xereg bolgono. Eneendel adli jyyme xadaa kapitaliis oronuudta bainagyi ba baiza şadaxaşji ygei" (Leniniizmiin asuudalnuud, n. 393).

Socialiis sorevnovaani ba udaarniçestvo, manai oronoi xydelmerişen angiiin ba azalşadai azalai entyziaazm, azaxiin socialiis sisteemiin ylemze hainiinь, gadna, socialiizmiin byxii daisadta esergyy paartiiin generaalьna liiniiin tylөө temesel—ede bolbol manai orondoxi socialiizmiin byxedelxein-istoriiçeska aguujixe ilaltanuudiiji todorxoilhon baina.

1935 onoi aavgustiin 31-de, Aleksei Staxaanov xadaa nyyrhe maltalgiin noormiiji 14 daxin deeşelyylze, nege smeene soogoo 102 toonn nyyrhe maltahan baina. Ene bolbol azalai bytөөsiiji deeşelyylxiin tylөө SSSR-ei azalşadai maassova şine xydeleөnei exiniinь, socialiis sorevnovaaniiin deede etaap—staxaanovska xydeleөnei exiniinь baihan jym.

Xydelmerişedei enxe amagalan baidaliiji byri haizaruulalga, manaida eksploataaciin ygei baihan jabadal, teexnikiiji xysed xeregleze şadaxa, şine teexnike ba kaadrnuudai bii baihan jabadal xadaa staxaanovska xydeleөnei xysen tyges, tyrgen xygzeltiin gol şaltagaanuudanь baigaa. Staxaanovska xydeleөn bolbol, nyxer Staalin xelee hen, „socialiizmhaa kommuniizmda şilzen oroxiin ba uxaanai azal fiziiçeske azal xojoroi xoorondoxi xarşa ilgaaji ygeixexiin tula zailaşagyi şuxala azalai bytөөsiin deede pokazaatelьnuudiiji tuilaza bolxoor zamiiji bidenerte neeze ygene" (Staxaanovcuudai Byxesojuuzna tyryyşiin soveşçaani deere xelehen ygenь. Partizdaad 1935 on, n. 11).

Aradai daisad—faşiizmiin trockiis-buxaarinska xylehenşed bolbol staxaanovska xydeleөji alibolxoor haatuulhan ba hyidxehen baina, kapitaliizmiiji restovraacalga teeşe şarmaiza, socialiis baiguulaltiiji tahaldu ulxa geze hedehen baina. Manai paarti ba soveed arad xadaa ene gaadiniiji niaza darahan baina.

Manai orondo socialiizm gol tyleb baiguulagdaba. Bidener bolbol xygzeltiin şine polosaada, angigyi socialiis oobşçestvo baiguulgiiji tygesxelgiin ba socialiizmhaa kommuniizmda şatadamzaza şilzen orolgiin polosaada oroobdi. Aradai azaxiiji texniiçeske rekonstryykcelge tygesxegdөө.

Bidener xadaa azalai bytөөsiiji deeşelyylxiin tylөө temeselde jixenyyd amzaltanuudiiji tuilaabdi. Xojordoxi tabazilei eseste, SSSR-ei promiişlennostьdoxi azalai bytөөse bolbol, 1913 ondo Rossiidoxi kapitaliizmaar tuilagdahan xemzeeheenь 3,3 daxin ylyy baigaa hen.

Bidener bolbol yiledberiiin teexnikiin ba promiişlennostiiin urgaltiin teempnyydeeree, glaavna kapitaliis oronuudiiji xyseze, urdanь oroobdi. Bidener xadaa ekonomiiçeska talaar,—aradzonoi dyyşede promiişlenna produukciiji yiledberilgiin talaar, jixe xygzeltete kapitaliis oronuudiiji oiriin 10—15 zilei torşo soo xyseze, urdanь oroxo johotoibdi.

Ene xadaa socialiis sorevnovaani ba staxaanovska xydeleөji ulam byri energiiçneer delgeryylxe, xynyydei soznaanida baigaa kapitaliizmiin ylegdelnyydiiji eseslen likvidirovelxe, azalai discipliiniiji bexizyylxe, letyyngyydtei, proguulьşçiguudtai, looderьnuudtai, rvaaçuudtai, yiledberiiin dezorganizaatornuudtai temesexiiji bidenerii ujalgalna.

Bidener bolbol paartiiin XVIII sjeezdiin togtoomzo[...] bolьşeviig johoor dy[...] ede zorilgonuudiiji amz[...] gaar şiidxexebdi. „Kraas[...] letaarь" zavoodoi xyd[...] dei inicialiivaar delgerehe[...] linska Gurbadaxi Tab[...] neremzete socialiis sorev[...] ni xadaa azalai bytөөsi[...] şelyylgede tuilai jixe [...] dyyrgexe baina. Paartii[...] sjeezd deere, SSSR-ei G[...] nai tyryylegşe nyx. Vozn[...] skiiin xelehenь xadaa,—[...] negedexi tabanzilde aza[...] tөөsiin urgaltiin nege p[...] byrinь 310 miln. tyxe[...] jordoxi tabanzilde—500 [...] tyx. bolhon baigaa ha[...] xadaa gurbadaxi taban[...] 1 milliaard tyxerighee [...] bolxo baina. Socialiis b[...] baragdaşagyi istooçni[...] ende baina.

Kommuniis johoor xy[...] rileje! Kommuniistnuuda[...] koovsko-Kazaanska tyr[...] mai xydelmerişedei a[...] yysxeliiji byri saaşada[...] zyylje, azaliiji өөhediing[...] baidalai tyryyşiin xere[...] bolgojo.

Je. D[...]

Socialiis malazalda tezeelei xysete baaza baiguulxiin tyløø temeseje!

KOLXOOZNIG-LYGOVOOD GERAASIMOVAI OOPEDIIJI BYXII XEMZEEGEER, YRGENØØR XEREGLEXE!

★ ★

SABŞALANGAI URGASIIJI DEEŞELYYLXIIN TYLØØ

(Tarbagatain aimagai, „Kraasna zariaa" kolxoozoi kolxoozno aktiivai soveşçaanihaa).

Hajahan, „Kraasna zariaa" olxoozdo kolxoozno aktiivai ledberiin soveşçaani bolhon ina. Ene soveşçaani deere alsalaixid, lygovooduud, pooduud, ybeged, xygşed ba e bişe kolxoozno aktiiv xadalsahan baina. Aktiivai soçaani xadaa sabşalangai ba şeeriin gazarnuudai urgasiiji eselyylxe tuxai, Selengiin aigai, BKP(b)-ein XVIII sjeez neremzete kolxoozoi solo lygovood—kolxooznig ny V.A. Geraasimovai leekciiji lseze yzebe. Ende yge xele kolxooznіguud, lygovooud, ybeged, xygşed bolbol eelei bata bexi baaziiji bailgada, nyxer Geraasimovai ped xadaa ton şuxala udxaartai ba ynetei baihiijinь deglehen ba tereeniiji praak deere bejelyylxe, xeregle tuxai todorxoi duradxalnuu oruulhan, hanamzanuudaa ehen baina.

Kolxoozoi tyryylegşe nyxer byynin bolbol iigeze xelebe: ktaar byrihøø 40—50 ceent urgasiiji xuriaaxa tuxai ly vood nyxer Geraasimovai pediiji xaluunaar demzexe, arşalxa xeregtei, jyyb gexe ene oopediiji manai ysloo o, manai kolxoozoi ysloovido edøør xeregleze bolxo bai Xerbee, bidener bolbol şalangai gazariiji uhalgaar seberlelgeer xangaad, tede bornoilgo ba ydob lgiiji jabuulaad baigaa haa, şalangai zarim uçaastka dhaa 80-şji bişe, xarin 100 ntner xyrter ybehe xuriaaza axabdi. Gansa le, ynder ur iiji xuriaaxiin tyløø oroldos oor xydelmerilxe, sabşalan urgasiiji hainaar xaruuhalxa egtei"— gehen baina.

65 nahatai kolxooznig nyxer S.I. Çebyynin bolbol ene geheer le sabşalangai gazariiji şoroi boguudhaanь seberlexe, uhalxa ba bornoilxo xeregtei, tereeniiji xangaxiin tula speciaalьna zvenoonuudiiji baiguulxa geze xelee.

—Manai kolxooz bolbol gektaar byrihøø 30 ceentner, zarim uçaastkanuudhaa 50-60 ceentner ybehe xuriaaza abxa byxii ysloovitoi baina,—geze tere ybegen xelebe,— bidener, ybeged xadaa kolxoozno zaluuşuudtaa tuhalxa johotoibdi, sabşalangai ba belşeeriin gazarnuudiiji jaaza uhalxa, jaaza ydobriaalxa ba tedenei produktiivnostiiji jaaza deeşelyylxe talaar luhalxa, şadalaigaa zergeer zaaza ygexe johotoibdi.

Saaşanь, yge xelegşed polevoi brigadiirnuud bolbol øøhedtøø konkreetne ujalganuudiiji abhan baina. Zişeelxede, 1-dexi brigaadiin brigadiir nyxer Timofeejev bolbol 1939 ondo 27 gektaar sabşalangai gazarhaa 55 ceentner ba 50 gektaar gazarhaa 35-40 ceentner ybehe xuriaaxab, geze ujalga abba. Myn, xojordoxi brigaadiin brigadiir nyxer S.I. Jefiimov bolbol 20 gektaar gazarhaa 50 ceentner urgasiiji xuriaaxa geze ujalga abaa.

Gurbadaxi brigaadiin brigadiir nyxer Je. V. Fedootov bolbol sabşalangaigaa gazar deere seberlelge xexe, bultiinь uhalxab geze ujalga abhan baina.

„Kraasna zariaa" kolxoozoi kolxoozniguud bolbol ton jixe entyziaazmtaigaar, geraasimovska xydeløønde oroisozo baina.

Eneenei talaar speciaalьna zvenoonuudiiji baiguulaa, enenь xydelmerilze exileed baina.

P. ŞEVÇENKO.

Xabarai urin dulaan jireze, tala daidaar nogoon urgamalda sadxalan belşeeri bii boloo.
ZURAG DEERE: ynieedyyd belşeze jabana.

(Mixailovai foto).

★ ★ ★

GERAASIMOVSKA ZVENOO ORGANIZOVAALBA

Xoriiin aimagai, Doodo-Xudanai somonoi, Moolotovoi neremzete kolxoozoi kolxoozniguud bolbol kolxoozoigoo xamtiin suglaan deere respyyblikiin soloto lygovood nyxer Geraasimovai leekciiji xelseed, tereniiji xaluunaar demzebe. Ene suglaan deere, 10 gektaarta ydobreeni xexe, 50 gektaar sabşalangai gazariiji uhalxa, 73 gektaar gazariiji burgaaha xartaganaanuudhaanь seberlexe ba 200 gektaar gazarta jyriin seberlelge xexe—geze tus kolxoozoi kolxoozniguud ujalga abba. Eneeniiji bejelyylxiin xeregte, kolxoozdoo 5 kolxoozniguudai sostaavtaigaar geraasimovska zvenooji organizovaalba. Ene zvenoonь sabşalangaigaa gazar deere uhalalgiin xydelmerinyydiiji jabuulza baina.

Dorziljev.

URGASIIJI DEEŞELYYLXE

N-Selengiinske. (Manai sobkoorrhoo, telefoonoor abtaba). Zagastain somonoi, Staalinai neremzete kolxoozoi kolxoozniguudai xamtiin suglaan xadaa kolxooznig-lygovood nyxer Geraasimovai iniciatiivиiji demzeze, sabşalangai urgasiiji deeşelyylgiin talaar ujalganuudiiji abaa: 1939 ondo sabşalangai gazarta ydobreeniiiji hainaar jabuulhanai ba tereniiji hainaar xaruuhalhanai aşaar, 10 gektaarhaa 60 ceentner, 100 gektaarhaa 35-35 ceentner ybehe xuriaaxa. Hajaar, sabşalangai gazar deere seberlelgiin xydelmerinyydiiji jabuulza exilxe, 200 gektaar sabşalangai gazariiji bornoilxo. Gadna, ene suglaan bolbol lygovood nyxer Oçiirovai xytelberi doro, 5 kolxoozniguudai sostaavtai lygovoodçesko zvenoo organizovaalba.

C. DONDUKOOV.

Ynder urgasiin tyløø ujalganuud

Sosnoovo-Ozioorsko. (Telefoonoor abtaba). Jaruuniin aimagai olonxi kolxoozuudta, respyyblikiin soloto lygovood-staxaanovec nyxer Geraasimovai ooped yrgenøør xelsegdeze baina. Kolxoozuudai xamtiin suglaan deere yge xelehen kolxoozniguud byxen xadaa ene lygovoodoi oopediiji xaluunaar demzeze, haixaşaaza, sabşalangai gazarhaa ynder urgasiiji xuriaalgiin talaar todorxoi ujalganuudiiji abna.

50 garan kolxoozniguudai xabaadalsalgataigaar bolhon, Pogroomninsko selьsoveedei, Voroşiilovoi neremzete kolxoozoi xamtiin suglaan deere yge xelehen kolxooznig-lygovood nyxer Tygylykoov Mixaiil bolbol øøriingøø kolxoozdo geraasimovska zvenooji organizovaalza, sabşalangai gazariiji uhalxab, tereendee ydobreeniiji xexeb geze ujalga abhan baina. Gadna, nyxer Tygylykoov bolbol namag gazarnuudaa xataaza sabşalan bolgoxob geze ujalga abaa.

Myn tereşelen, Ylьdergiin somonoi, Kiirovei neremzete kolxoozdo Geraasimovai leekciiji xelseze yzelgiin talaar kolxoozniguudai xamtiin suglaan bolhon baina. Ende yge xelehen, polevoi №2 brigaadiin 1-dexi zvenoogoi zvenovood nyxer Cediipov D. bolbol,—manai kolxoozdo agrotexniiçeske xemzeejabuulganuudai ton hulaar jabuulagdadag baihan deerehee, malnuudai ybehøør negente bişe dutadag, sabşalangai gazarai urgasiiji hainaar, xysed xuriaadaggyi baina. Mynøø, manai kolxooz sabşalangai ynder urgasiiji xuriaaxa byxii ysloovitoi. Ene zilde gektaar byrihøø 30-40 ceentner ybehe xuriaaza abxiin tyløø ton organizoovannoor, agrotexniiçeske xemzeejabuulganuudiiji zybøør xeregleze temesexebdi—geze xelehen baina.

Eneenei hyyleer, Bazaarov, Meşkyyjeva, Osoduujev g. m. kolxoozniguudai yge xelehenei hyylde xamtiin suglaan iime togtool abba:

„Mynøø zilde, 800 gektaar sabşalangai gazariiji uhalxa, Xyndii, Dabaata g. m. gazarnuudta kanaava tataxa, xerbee urda urda zilnyydte gektaar byrihøø 10-12 ceentner ybehe xuriaadag baigaa haa, ene zilde agrotexniiçeske xemzeejabuulganuudiiji zybøør xeregleze, 20-30 ceentner xuriaaxa".

Ene meleer, soloto lygovood nyxer Geraasimovai leekce xadaa olon kolxoozuudta xaluunaar demzegdeze ba praaktikada xereglegdeze baina.

Cezíipov.

★ ★

LYGOVOOD GERAASIMOVAI OOPEDIIJI BYGEDIIN DOSTOJAANI BOLGOXO

Xiaagtiin aimagai, Jezoovoi neremzete kolxoozdo, soloto lygovood nyxer Geraasimovai oopediiji delgeryylge tuşaa kolxoozniguudai xamtiin suglaan, hajaxan bolbo. Byxii kolxoozniguud xadaa malazalda tezeelei xysete, bexi baaziiji baiguulgada nyxer Geraasimovai oopedoi ton jixe udxaşanartai baihiijinь temdeglehen ba segnehen baina. Yge xelehen kolxoozniguud bolbol manai kolxooz xadaa aimag dotoroo malazaltai tomoşog kolxoozuudai negenь myn baina, tiime tula tezeelei bata bexi baaziiji baiguulga bolbol şuxala asuudal bolno geze xelebed. Hyylei zilnyydte malnuudai too tolgoin jixeer oloşorhon deerehee malnuud tezeeleer dutadag baina. Tiimehee, Geraasimovai oopediiji yrgenøør xereglelge, tereniiji bejelyylge—tus kolxoozoi kolxoozniguudai tyryyşiin zorilgonuud myn bolno.

„Ybehenei dutadaghaa, xeden zilnyydte manai kolxoozoi malnuud jixeer turadag baihiijinь bidener medenebdi, øøhedøø yzehen bainabdi"—geze kolxooznig nyxer Sambuujev xelene.

—Ybehiiji bişe bişe aimaguudhaa zøøze asaradag baigaabdi,—geze tere yrgelzelyylne,—3 hara şaxuu yje soo 20 garan moridnai ene xydelmeride xereglegdedeg baigaa. Eneen de baga bişe gargaşa gargagdadag hen. Bidener xadaa sabşalangai gazarhaa ynder urgasa xuriaaxiin tula byxii ysloovitoi baigaad, tereniiji xeregleze şadadaggyi baigaabdi. Tereende eses tabixa xeregtei. Ysloovi manaida bii. Soloto lygovood nyxer Geraasimovai oopediiji zybøør xeregleze, urdiinxidal adali, gektaar byrihøø 10 ceentner bişe, xarin 50 ceentner ybehe xuriaaxa xeregtei, eneenei tyløø temesexe johotoibdi.

Tus kolxoozoi kolxoozniguud bolbol Geraasimovai iniciatiiviiji xaluunaar demzehen ba Geraasimovska xydeløønde aktiivnaar oroisozo, todorxoi ujalganuudiiji abba. Ende xelegdexenь xadaa: „1939 ondo 60 gektaar sabşalangai gazariiji uhalaxa, 100 gektaariiji navoozoor ydobriaalxa, myn tereşelen sabşalangaigaa gazariiji şoroi boguudhaa, şuluu, burgaahanuudhaa seberlexe. Ede xydelmerinyydiiji main 25 xyrter dyyrgexe". Myn tereşelen, kolxoozniguudai suglaan bolbol 60 gektaar sabşalangiiji oopedno uçaastogta tahalxa, durasagdahan xemzeejabuulganuudiiji bejelyylxiin tula lygovoodçeske brigaadiiji organizovaalxa geze togtoogood, „Ulaan Tarbagatai", Moolotovoi, Kiirovai neremzete kolxoozuudiiji socsorevnovaanida uriba.

Geraasimovska xydeløøji yrgenøør delgeryylgeeree, tezeelei bexi baaza baiguulxiin tyløø oroldostoi temeseleeree, tus kolxoozoi kolxoozniguud bolbol malazalaa tezeeleer xysed xangaxa ba „malnuudai ba gaxainuudai too tolgoiji 2 daxin, eberte malnuudai tooji 40% moridoi tooji 35% oloşoruulxa" geze, BKP(b) ein XVIII-daxi sjeezd deere aguujixe Staalinai tabihan zorilgonuudiiji dyyrgexe jabadalda ysloovi baiguulxa baina.

VAAMPILOVA.

ZURAG DEERE: Selengiin gosplemrassaadnigai uç. inspeektor Mariija Aleksaandrova dojaarkanuudta ynieede. tugallahanai hyylde xaruuhalgiiji zaaza baina.

(Çernoovoi foto).

Sabşalan ba ytyyzne azaxii

SR-ei Aradai Komissaarna Soveed bolbol 1939 onoi iin 25-da, SSSR-ei respyybyyd, ooblastьnuud, xizaarai, terenei toodo manai yybliikiin kolxoozuudta ondo malysxeberilgiin gyi plaaniiji batalhan baina. lysxeberilgiin gyrenei plaan ol socialiis malazaliiji saanь ulam xygzøølgiin talaar, tariaalangai oorganuud ba ozniguudai todo prograam XVIII partiiina sjeezdiin iiçeska togtoolnuudiiji beylgiin prograamma myn.

riaad-Mongol respyyblikiin aliis malazalda tezeelei beaaza baiguulangyigøør, tus iiji dyyrgexiin argagyi. øø yjede manai respyyblidotor, ybehen ba belşeeri ol tezeelei şiidxexii ba gol bolno. Sabşalan ba bel bolbol tezeelei baaza baigada iime jixe udxaşanarbaibaşji, ton muu produukostьtoi ba baga urgasatai a. Respyyblike dotor, dunzişeegeer, sabşalangai urgaxadaa gektaar byrihøø 10-12 ntnerhee deeşe bişe baina.

eenei şaltagaaniinь jyyb ede, hyylei yjenyydte sabngiiji haizaruulgiin xemnyydiiji xenşji jabuulaagyi a. Ugaidxadaa, şuluun, bog , burgaaha xarganiiji seber ba navooz gargaza, uhalza alangai gazariiji yrgedxexe haizaruulxa xemzeenyydşji jabuulagdaxaa bolişohon baigaa.

Ton jixe ploosçadьtai yteg sabşalan (navoozoor haizaruulagdahan sabşalan) xadaa mynøø yjede, jyriin sabşalangai gazarhaa baga urgasa ygene.

Eneen deerehee, ybehe xuriaalga ba siloos daralgiin plaanuud zilhee zil byri gyisedxegdengyi baiza, malazalda tezeel ugaa jixeer dutadag baina.

Iimiin uşarhaa, ytyyzne azaxiiji hergeen delgeryylze, yteg sabşalangai ploosçadiiiji yrgedxelge, terenei urgasiiji deeşelyyige bolbol mynøø yjede, socialiis malazalda tezeelei baaziiji byxezyylgiin şuxaliin şuxala zorilgonuudai negenь bolno.

Manai respyyblikiin kolxoozuud bolbol navoozoigoo jixenxiiijinь xeregledeggyi ba yteg sabşalangiiji uhalalgiin ton jixe arganuudtai baihan deereheenь, yteg sabşalangiiji ulam yrgedxeze, ynder sentei ba elbeg ybehe xuriaadag bolxiin byxii ysloovinuud manaida bii baina.

Yteg sabşalan xadaa ynder urgasa ygedeg deerehee, tezeelei bexi baaza baiguulgada şiidxexii udxaşanartai. Zişeelxede, Selengiin aimagai, Zargalantiin selьsoveedei, XVIII partiiina sjeezdiin neremzete kolxoozoi kolxooznig, respyyblikiin soloto lygovood nyxer Vasiili Aleksaandroviç Geraasimov bolbol zilhee zil byri øøriingøø uçaastog deerehee gektaar byriiin 50 ceentner xyrter ybehe xuriaadag baina. Myn, Ulaan-Ydiin prligorodno raioonoi, Ivolgiin somonoi, Staalinai neremzete kolxooz bolbol yngeregşe zilde, urdanь navoozoor haizaruulagdadag yteg sabşalan deerehee gektaarai 50 ceentner xyrter ybehe xuriaahan baigaa, xarin zergeleed baihan jyriin sabşalanhaa gektaar byriiin, oroidoo 10-12 ceentner xuriaagaa hen.

Lygovood nyxer Geraasimovai oopedoi johoor, sabşalangai gazariiji navoozoor haizaruulxada, sabşalangai nogoonuudai botaniiçeska sostaavanь xubilza, nogoonoi şanaranь haizaradag ba şinenyyd, ton ynder şanartai nogoonuud urgadag baina.

Namag, noiton gazarta bişe, zygøør uhaar elbeg gazarnuudta (gol, gorixonoi dergede) ytyygyydiiji baiguulxada, terenei urgasanь elbeg ba nogoonoi şanaranь ylemze hain baidag jym. Ytyyg baiguulxiin tula morinoi, yxerei, xoninoi, gaxain xataban navoozuudiiji xeregleze bolxo. Navooziiji ybel baixahaa xoişo sugluulaad, xabar bolxoloor sabşalan deeree gargaza taraaxa ba bisalza zigdelxe xeregtei. Ene xydelmeri xadaa main 15-haa oroi bişe dyyrgegdexe johotoi.

Ybeşen malnuudai navooziiji sabşalan deere taraaza bolxogyi. Iime navooziiji gansa le zooveterinaarna zaabariiin johoor obrabootolood, veterinaarna xydelmerişedhee zybşøørel abza, ydobreenide xeregleze bolxo.

Gazarai şanar ba relьjeefhee duldiiduulza, sabşalan deeree 2-3 ba 4 zil bolood, daxiadxiaa navooz gargaxada bolxo. Ylemze xuurai, uhalagdadaggyi gazarta navooziiji tyrgetyrgøør gargaza bolxogyi, uşaranь gan gasuur zilnyydte iime gazarai nogoon xadaa naranda gandaşadag jym.

Iimehee, sabşalangiiji ydobriaalalgiin plaan tabiza, terenee uçaastoguudta xubaaxa ba zyb navoozoboroodiiji erxilxe xeregtei.

Plaanalgaa johoor, oiriin 2-3 zilnyydei torşo dotor, byxii xuuşan yteg sabşalangiiji hergeen bodxoxo ba şinenyyd ytegyydiiji kolxooz byxende baiguulxa şuxala.

Yteg sabşalangiiji uhalalga bolbol xedii gan gasuur bolooşji haanь, ynder urgasa xuriaaxiin erxin garaanti myn. Ytyygiiji uhalxagyide, ganduu zun bolxodo, nogooniinь naranda jixeer gandagag baina.

Iimehee, ytyyzne azaxiiji baiguulxiin tula urdanь baihan, uhalalgiin byxii sisteemenyydiiji hergeen bodxoxo ba yrgedxexe xeregtei.

Onoxoin melioratiivna oopedno staanciin ba soloto lygovood nyxer V. A. Geraasimovai oopedoi johoor, yteg sabşalangiiji 3 daxin uhalxada ylemze hain urgasa ygedeg baina.

Gazarai gedehenei hyyleer, tere darii negedexiee uhalxa şuxala. Nogoonuudai urgaza exilhenhee ba negedexi uhalalgiin hyylde 2-3 nedeeli yngerøød baixadanь xojordoxioo uhalxada bolno.

Xuurai, selmeg pogoodiin sag yrgelze baigaa haa, xydøø nogoonuudai sesegleze baixa yjede gurbadaxi uhalalgiiji xexede ylemze hain jym.

Uhalalga bolbol elbegeer xegdexe johotoi baibaşji, yni udaan sag soo yrgelzelxe johotoi. Nogoonoi urgaza baixa yjede, yni udaan sag soo uhalalgiiji yrgelzelyylxede sabşalangai ton hain urgamalnuudai xygzelte haatadag ba yrmehe, xiaag g. m. tezeelde xereggyi urgamalnuud bii boldog baina.

Ytyygei şanariiji deeşelyylxiin xeregte tereniiji zybøør xereglelge ton jixe udxaşanartai baina. Ijyyniiin exin, zarimdaa ijyyniiin xaxad xyrter, malnuudiiji sabşalan deere belşeexe, myn ybehenei tyryyşiinxiee sabşagdahanai hyylde urgaza baihan nogoon deere malnuudiiji edieellexe praaktika baidag, eneen deerehee sabşalan tyibegdedeg ba sabşalangai urgasanь dooşordog baina.

Ytyyg deere malnuudiiji belşeelgii ogtolon xorixo, tereen deere xojordoxi sabşalgiiji xexe johotoi. Ybehiiji tyryyşiinxiee sabşalgiiji erte, ijyyniiin hyylşiin dekaadada xexe xeregtei, tiigeed, xojordoxi sabşalgiin urgasiiji deeşelyylxiin tula sabşalangiiji uhalxa şuxala. Xojordoxi sabşalgada zybøør beledxegdehen sabşalan bolbol urgasiiji 2-daxin deeşelyyldeg baina.

Goorьkovsko ooblastiiin, Arzamoovska raioonoi staxaanovcuud-lygovooduudai ba manai respyyblikiin erxim lygovood nyxer Geraasimovai praaktika bolbol agrotexniiçeske şine xemzeejabuulga bolxo, sabşalangiiji nogoonoinь urgaza baixada bagaxanaar ydobriaalalga (podkoormka) xadaa urgasiiji deeşelyylgede tereşelen effektiivne arga myn geze xaruulhan baina. Podkoormko lo, nege gektaar byride meniraalьna ydobreeniyyd ba tereşelen niutagai ydobreeninyyd: 6 ceentner ynehe, 40 booçko navoozno zilze (20 booçko navoozno zlizide 20 booçko uhan), 10 booçko fekaali ba 3 ceentner şubuunai argal xereglehen baina.

Negedexi sabşalgiin hyylde 5-8 xonog yngerøød baixada ba xabarai sagta nogoonoi urgaxahaa urda podkoormko xehen baina. Staxaanovcuud-lygovooduud bolbol, tariaan azalai staxaanovcuudtai adaliaar, lygovooduudai zvenoonuudiiji organizovaalza, øøhedtøø sabşalangai uçaastogiiji tuşaaza abaad, sahanai xailaxahaa exilze, namarai hyyl boltor tereen deeree eldeb xydelmerinyydiiji jabuuldag baina.

Deere zaagdahan byxii xemzeejabuulganuudiiji zybøør ba xysed xeregleed baigaa xadaa, ytegei ba jyriin sabşalangai urgasanь 100—150 ceentner xyrter deeşelxe baina. **M. Bitaajev.**

BMASSR-ei Narkomzeemei agronoom.

Propagandiistnuudta tuhalamza

Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxelge

„Xojordoxi taban zilei glaavna ba şiidxexil, azaxiin zorilgonuud—SSSR-ei aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciin tygesxelge—gol tyleb dyyrgegdee" (SSSR-ei aradai azaxiin xygzeltiin gurbadaxi taban zilei plaan tuxai BKP(b)-ein XVIII sjeezdiin rezoliyycehee).

BKP(b)-ein XVII sjeezd xadaa xojordoxi taban zil soo azaxiin centraalьna zorilgo bolgon, aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxexe tuxai tabihan baina. Ene zorilgo bolbol gol tyleb şiidxegdee.

„Otçootno yje soo, aradai azaxiin xygzeltiin talaar, ylemze şuxala rezylьtaadanь xadaa şine, myneesagai teexnikiin yndehe huuri deere promiişlennostiin ba gazartariaalangai rekonstryykciin tygesxel bolno geze mederexe xeregtei". (I. Staalin. Paartiin XVIII sjeezd deere BKP(b)-ein CK-ei xydelmeri tuxai otçootno doklaad, niuur 18).

Staalinska negedexi tabanziliiji ilalta tygeseer bejelyylhenei rezylьtaadta, aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykce bolbol nelieed uragşaa jabahan baina. Xynde promiişlennostь ba ilangajaa maşiinabaiguulalta bolbol batazahan baina; xydee azaxiin ba traansportiin texniiçeske rekonstryykciin proceess xadaa yrgeneer delgeree. Xarin, eneegeer SSSR-ei aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciin exiniinь tabigdahan baigaa.

Xynde indyystriiji baiguulhan ba bejelyylhenei udaa,—aradai azaxiin byxii halbarinuudai rekonstryykciiji şine, myneesagai teexnikiin baaza deere,—paartiin eelzeete zorilgiji şiidxexe arga bii bolhon baina.

Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxexe zoriligiin udxiiji tailbarilan, paartiin XVII sjeezd deere nyxer Moolotov ilgeze xelee hen:

„SSSR-ei aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxelge geze jyyb? Ene xadaa teexnikiin talaar tyryy kapitaliis gyrenyydei xemzeede xyrgeze şadaxa, aradai azaxiin byxii halbarinuudiji, promiişlennostiiji, xydee azaxiiji, traansportiiji jixeer zebsegzyylze şadaxa, tiime teexnikiiji tullaxa gehen udxatai. Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciin tygesxelge xadaa texniiçeske xemzeegeer xygzeltiin talaar, SSSR-iiji Jevroopodo negedexi huurida debzyylbe. Gansaxan le teexnikiin xemzeegei talaar bişe, myn promiişlennostiin produukciin xemzeegei talaar, tereşelen, aradai azaxiin zarim xedii busad gol halbarinuudai produukciin talaarşi, Soveed Sojuuz xadaa Jevrooplin byxii oronuudiiji uridlan jabaxa baina. (V. Moolotov „negedexi taban zilei zoriigonuud" Partizdaat. 1934 on, niuur 10).

Azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxelge xadaa aradai azaxiida promiişlennostiin gol tyryy rooliiji ba udxaşanariiji jixedxexiiji tuxailhan baigaa.

BKP(b)-ein XVII sjeezd bolbol aradai azaxiin byxii halbarinuudai texniiçeske zebsegleliiji bejelyylxiin tylee, xojordoxi tabanzil soo, promiişlennostiin produukciiji 2,14 daxin jixedxexe geze hanamzalhan baigaa.

1937 ondo promiişlennostiin yiledberiin objoomonь 93 milliaard tyxerigte xyrexe johotoi baigaa. Xojordoxi tabanzilei ene daabarinь ylyylen dyyrgegdee. Promiişlennostь bolbol xojordoxi taban ziliiji 1937 onoi apreeliiin 1-de, todorxoilon xelexede, 4 zil 3 hara soo dyyrgee. 1937 ondo, SSSR-te promiişlennostiin produukciin byxii objoomonь 96 milliaard tyxerig bolhon baina, enenь xadaa 1932 onoixitoi sasuulbal, 2,2 daxin jixe boloo.

Promiişlennostiin yiledberiin byxii objoomoi talaar, SSSR bolbol Jevroopodo negedexi huuri bata bexieer ezelee. 1928 ondo, SSSR-ei promiişlenne produukcanь 36,1 proceent baigaa, Aangliin promiişlenne produukcanь 26 proceent, Germaani ba Fraanciin produukcanuudanь 49,2 proceent baigaa. 1937 ondo, SSSR-ei promiişlennostiin produukciin objoomonь, Aanglidaxihaa 46 proceent jixe, Germaanidaxihaa 17,3 proceent jixe, Fraancadaxihaa 138 proceent jixe bolhon baigaa.

* * *

Maşiinabaiguulalta bolbol oronoi teexnike-ekonomiiçeska xemzeegei ton şuxala pokazaatelanь bolno; maşiinabaiguulalta bolbol aradai azaxiin byxii halbarinuudta yiledberiin zebseg yiledberildeg ba eeriingee produukcaar tereniiji rekonstryirovelдeg baina. Kapitaliis azaxiin byxii maşiinabaiguulaltiin 75 proceentь, texniiçeske nelieed tyryy gurban le oronuudta—AXŞ, Aangli ba Germaanida koncentraacalagdahanь slyçaina bişe. SSSR-ei socialiis indystrializaaca bolbol ede gyrenyydei monopooliiji tahalduulaa; Soveed maşiinabaiguulalta xadaa xysen tyges promiişlennostiin halbarinuudai negen boloo.

Xojordoxi taban zilei plaanai johoor, metaalibolbosoruulgiin promiişlennostь xadaa 1932 ondo 9,4 milliaard tyxerig baihanaa, 1937 ondo 19,5 milliaard tyxerig xyrter jixedxegdexe johotoi baigaa. Metaalibolbosoruulgiin promiişlennostiin produukcanь 1937 ondo faktiiçeska 27,5 milliaard tyxerig boloo hen, eneegeeree, xojordoxi tabanzilei daabariiji 41 proceenteer ylyylhen baina. Soveed maşiinabaiguulalta xadaa yşee 1937 ondo yiledberiingee objoomoor, Germaanidaxihaa 43,2 proceent ylyylhen, 58,2 proceent —Aanglihaa, ylyylen garhan baina. Maşiinabaiguulaltiin produukciin zarimaaranь, zişeelxede, kombainanuud, parovoozuud ba xydee azaxiin maşiinanuudaar, SSSR bolbol AXŞ-daxihaa jixiiji yiledberiledeg baina; ede zyilnyydei produukciiji yiledberiin gеereeь, SSSR xadaa delxei deere negedexi huuri ezelee. SSSR xadaa yiledberiin zarim halbariiji bişe, xarin myneesagai ynder indystrializiirovenne, aradai azaxiida şuxala, tiime maşiinabaiguulaltiin byxii halbarinuudiiji delgeryylheniijinь, temdeglexe xeregtei baina.

Paartiin XVII sjeezd deere, nyxer Staalin xelee hen: „Texniiçeske talaaraa yşee zaluu manai orondo promiişlennostь bolbol tusxai zoriigotoi bolno. Tere xadaa şine texniiçeske baaza deere gansaxan le eeriigee eeree, gansaxan le promiiş lennostiin byxii halbarinuudiiji, terenei toodo—xyngen, edieenei, modonoi promiişlennostiiji rekonstryiirovelxe johotoi bişe. Tere xadaa traansportiin byxii zyilnyydiji ba xydee azaxiin byxii halbarinuudai myn rekonstryiirovelxe johotoi". (I. Staalin „leniniizmiin asuudalnuud", niuur 556).

Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciin tygesxelgiin todo xaruulalganь xadaa, oronoigoo yiledberiin apparaadiiji yndeheerenь şinedxelge bolno. Yiledberiin şine apparaad, şine teexnike bolbol aradai azaxiin byxii halbarinuudta jixenxiiь boloo.

Xojordoxi tabanzil soo byteen gargagdahan, metalloozyhedeg stanooguud, xojordoxi tabanzilei eseste baihan byxii stanooguudai paarkiin 50 proceentee jixenь baigaa. Byteen gargagdahan stanooguudai stryktyyriinь xubilaa. Negedexi tabanzil soo, prostoi tiipiin yniversaalnuud stanooguud jixenxidee baigaa. Tomo-seriline ba maassova yiledberide xereglegdexe johotoi yiledberiin ynderbyteesete speciaalьna, olononiitoo ba avtomaad stanooguud, xojordoxi taban zil soo şudalan aşaglagdahan baina. Xojordoxi taban zilei zilnyyd soo xaraalagdahan, şine 200 tiipoxemzeegei stanooguudai orondo, 270 şudalan aşaglagdahan baina.

Ene sag soo, 3.598,6 kvadraatna meetr poodiin plooşcadьtai 86 marteenovske peeçenyyd barigdahan baina. Ene xadaa, negedexi taban zilei eseste baihan, marteenovske peeçenyydei poodiin nitte plooşçadai 53,3 proceentь, xojordoxi taban zilei eseste baihanai—35,5 proceentь bolno.

1937 ondo, şine ba rekonstryirovelegdehen metallyrgiiçeske zavooduudta byxii şiremei 90,7 proceentь, byxii buladai 92,6 proceentь xailuulagdahan ba SSSR-ei byxii prokaadai 91,9 proceentь boloo.

Xojordoxi taban zil soo, nyyrhenei promiişlennostьdo 2.098 xyşer maltalgiin maşiinanuud ygtehen baina, tiin negedexi taban zilei eseste, tere xadaa oroidoo 1.473 baigaa hen.

Xojordoxi taban zilde, xynde promiişlennostiin rekonstryirovelegşe xysen bolbol aradai byxii azaxiida gynzegiigeer xaragdaa. Socialiis indystriializaacalgiin yrenyydiiji, oron bolbol elbegeer abhan baina.

Myneesagai şine teexnikiin yndehe huuri deere, socialiis gazartariaalangai rekonstryykce gol tyleb tygesxegdee. Xojordoxi tabanzilei eseste, xydee azaxiida 128,8 miangan kombainanuud ba 8.385 miangan moridoi xysetei—454,5 miangan traaktornuud baigaa.

Socialiis traansportiin podvizhnoi sostaavanь gansaş toogoi talaar bişe, myn şanaraigaaşiji talaar xubilaa. Xojordoxi taban zil soo promiişlennostь bolbol xysen tyges „IS" ba „FD" parovoozuudiiji ton olon toogoor gargadag boloo. Teender-kondencaatortai parovoozuudai yiledberi şudalan xereglegdee, ene xadaa L. M. Kaganoviçiin xelehenei johoor, parovoozno azaxiida revoliyyce xehen bolno. Xojorgoltoi vagoonuudai yiledberi boliuulagdaza, myneе tymer zamai traansport xadaa gansaxan le yşee xaşaanai dyrben goltoi vagoonuudaar zebseglegdene.

Edieenei, ojodolol, kozeevenne-obyvnoi promiişlennostinuudai yiledberiin apparaad yndeheeree rekonstryiirovelegdee. Şine ba dyyren rekonstryiirovelegdehen zavooduudai yiledberiin gol foondnuud xadaa 1936 ondo ojodoloi promiişlennostiin gol foondnuudai jyrenxii yne sengei—85,6 proceentiinь, edieenei promiişlennostiin—64,7 proceentiinь (terenei toodo miaxaanai promiişlennostiin—93,0 proceentiinь, konseervne—98,5 proceentiinь) ezelhen baina.

Ede medeenyydei xaruulxanь xadaa, XVII partsjeezdeer tabigdahan, oronoigoo yiledberiin 50-60 proceent foondnuudiiji şinedxexe tuxai zoriigo xadaa amzaltataigaar bejelyylegdee.

Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciiji tygesxelgiin ton şuxala momeentnyyd xadaa yiledberiin halbarinuudai azaljixetiinь mexanizaacalgiiji mederexe johotoi bolno.

SSSR xadaa azalai halbarinuudai xyndenyyd ba azaljxetiinь mexanizaacalgiin talaar, texniiçeske xygzehen kapitalis oronuudiiji tyryylen jabana. Maşiinna teexnikiin xygzyylhentei xamta, kapitaliizm xadaa garai azaliiji gamxalragyi jixeer ekspluatiirovelдeg baina. Tiixetei xamta, SSSR-te aradai azaxiin byxii halbarinuudai rekonstryykciin exin garalainь pyyn ktenь xadaa xiindeşe byxii proceessiiji dyyren ba aliş talaaranь mexanizaacalga bolno.

SSSR-te nyyrhe maltan abalgiin mexanizaacalga xadaa 1932 ondo 65,4 proceent baihanaa, 1937 ondo 89,6 proceent xyrter jixe boloo. Aanglida 1937 ondo nyyrhe maltan abalga 62,7 proceent mexaniziirovanna baigaa, Germaanida (1936 ondo)—86,9 proceent, AXŞ (1936 ondo)—84,8 proceent.

SSSR-te toorfiiji maltan abalga xadaa 1937 ondo 75 proceent mexaniziirovanna baigaa.

SSSR-ei gyrenei promiişlennostiin, zagaha barilgiin mexanizaacalga 1932 ondo 45 proceent baihanaa, 1937 ondo 70,2 proceent xyrter deeşelhen baina.

Xojordoxi taban zil soo, xydee azaxiin gol xydelmerinyydiiji mexanizaacalgiin talaar xabtar jixe amzaltanuud tuilagdaa. Oroohoto kylьtyyrei sexilgiin mexanizaacalga 1932 ondo 40 proceent baihanaa, 1937 ondo 94 proceent xyrter deeşelhen baina. Jarovoi tariigiiji xaxalalga 1932 ondo 19 proceent baihanaa, 71 proceent xyrter mexaniziirovalagdaa. Traaktorna inventaarai toogoor, noto tarilgiiji xuriaan abalga 1932 ondo 10 proceent baihanaa, 1937 ondo 43,8 proceent xyrter deeşelee (terenei toodo 1937 ondo 39,8 proceentь kombainaar xuriaagdahan baigaa, 1932 ondo miil 4 proceentь baigaa hen). Ede faaktnuud xadaa paartiin XVIII sjeezd deere xelehen nyxer Staalinai — „şine, myneesagai teexnikiin yndehe huuri deere manai gazartariaalangai rekonstryykce—gol tyleb tygesxegdee" gehen ygenyydiinь nagliaadnaar xaruulna.

Aradai azaxiin rekonstryykcede elektrifikaaca tyryy zergiin udxatai. Xojordoxi taban zilei zilnyyd soo aradai azaxiin byxii halbarinuudai rekonstryykciiji tygesxexiin tula şine energetiiçeske baaza bii bolgodoo. Elektroeneergiiji yiledberilelge 1932 ondo 13,4 milliaard kilovaattçaas baihanaa, 1937 ondo 36,4 milliaard kilovaattçaas xyrter deeşelee. Promiişlennostiin elektrifikaacalgiin xemzeegei talaar, SSSR xadaa Jevroopodo xojordoxi huuri ezelhen ba AXŞ-da ton dytelhen baina.

Manai oroniiji texniiçeske ylyylen zebsegzyylgiin negen şuxala pokazatelь bolxo—azalai elektrozebsegzelge xadaa, SSSR-ei promiişlennostьdo 1928 ondo 1 xydelmerilhen xyn çaasta 0,69 kilovaattçaas baigaa, 1932 ondo—1,16 kvt.ç., 1937 ondo—2,64 kvt. çaas.

Xojordoxi tabanzil soo, SSSR-tei tuilahan jixenyyd amzaltanuudanь bolbol le elektrifikaaciin xysenei apparaadai talaar bişe, xarin elektroeneergiiji texnologiiçeska zorilgonuudta xereglegdegiiji, ton şuxala temdeglexeer baina. Eneenei xaruulxanь xadaa, SSSR bolbol nelieed tyryy ba myneesagai texnoloogiin ylyylen zebsegzelge delgeryylne.

Tymer xadaa „myneesagai promiişlennostiin glaavna produuktnuudai" negeniinь, „civilizaaciin fyndaament, geze xelze bolxoor", negeniinь geze Leenin bolbol zaahan baina. Xara metaalliiji xereglelge xadaa, oronoi indystriializaacalgiin pokazaateliiji xamtadxahan, terenei texniiçeske zebsegzelgede slyzilhen negeniinь bolno.

Byxiidee negedexi tabanzil soo, SSSR xadaa 34.124 mln. toonn xara metaalliiji xereglehen baina, xarin xojordoxi tabanzil soo 77.871 mian. toonn xereglegdee. Ede medeenyyd bolbol aixabtar jixe masştaabaar, SSSR-ei aradai azaxiin texniiçeske jixeer zebsegzelgiin teempiin tyrgedhiiji xaruulna, şanarta metaalliiji xereglelge, tusxailan xelexede, elektrobuulad ilangajaa jixeer urgahan baina. Elektrobuladiiji yiledberilgiin talaar, delxei deere SSSR negedexi huurida garaa. 1937 ondo SSSR-te 860 miang. toonn elektrobulad xailuulagdahan baigaa. AXŞ-de 846 miang. toonn, Germaanida—668 miang. t., Fraancada 316 miangan toonn.

SSSR xadaa eeriingee azaxiiji ba oboroonliin xeregselliiji byxii şuxala texniiçeske zebsegzelgeer xangadag, zavisime bişe ekonomiiçeska oron boloo.

Ede bygediin xaruulxanь xadaa, SSSR-te aradai azaxiin texniiçeske rekostryykce gol tyleb tygesxegdee. Ene xadaa SSSR-ei tuilahan xojordoxi tabanzilei ton şuxala amzaltanuudai negeniinь bolno.

„Geegdengi teexniketei xuuşanai zavooduud ba urdanainь oboruudovanitai xuuşanai taliaaşan azaxinuud manaida ygei gy, ali byri ygei şaxuu bolonxoi baina. Manai promiişlennostiin ba gazartariaalangai yndehe huurinь şine, myneesagai teexnike bolo. Yiledberiin teexnikiin talaar xaraxada, promiişlennostiin ba gazartariaalangai manai şine teexnikeer haitar zebseglegdehene, talaar xaraxada, manai oron bolbol jamarş haa ondoo oronoi teexnikiiji bodoxodo, tyryy oron bolno geze xelexede, xeteryy bolxogyi, busad gyrenyydte xuuşan oboruudovanь yiledberide xyl deeree araixan togtozo ba şine teexnikiji nebteryylxe xeregiiji toormozloxo baixa jym". (I. Staalin. Paartiin XVIII sjeezd deere, BKP(b)-ein CK-ei otçootno doklaad, niuur 18-19).

Aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykciin tygesxelge xadaa glaavna kapitaliis oronuudiiji ekonomiiçeska talaar xyseedyi, todorxoilon xelexede, xynzonoi dyyşe şuxala promiişlenne produukciin yiledberiin xemzeegeer xyseegyi, gexetei xamta, paartiin XVIII sjeezd deere nyxer Staalin ilgeze zaagaa hen, „Promiişlennostiin ekonomiiçeska xyseşadal xadaa jyrenxiidenь promiişlenne produukciin objoomoor, aradzonoi dyyşe byride ene produukciiji xereglelenь myneeeyydeer tereeniiji sexe xolboolduulan abhaar boldog baina".

Jevroopiin nelieed xygzeltete kapitaliis oronuudiiji ba tereşelen AXŞ-iiji ekonomiiçeska talaaraa xysexe ba oroxo jabadaliiji, paartiin XVIII sjeezd xadaa SSSR-ei gol nomiiçeska zoriigo bolgoo xii xemzeegeerenь prakti tabihan baina.

Gurbadaxi taban zil soo, ei araduud xadaa eeriingee voozdь nyxer Staalinai beri doro, şine ekonom ba texniiçeske ynderli ba texniiçeske xygzeltete talliis oronuudiiji ekonom ka talaaraa xysexe ba u oroxo jabadalda, SSSR-ii lieed dytelyylxe baina.

M. GYTC

Д. Дамдинов.

Май

Сэлгэ сэгээн харгыгаар
Согтой бушуу дабшааd,
Сэнгүү баян нютагаар
Сэсэг жэмэсээ таряад,
Мандажа ерээ манайхяар
Май хүхюун—толороод.

* * *

Хонгёо дуугаа луулаhаар
Халуун элшээ дэлгээд,
Баран арадаа урялhаар
Большевик хабартаа ду..алл,
Золгожо ерээ айлшаар
Залуухан май—туяатаад.

* * *

Сталинска колхоз суурхуулаад
Стандаа ажалань бусалана.
Комсомольско бригада сортоолоод,
Хоёр нормоор түрүүлнэ.

* * *

Боевой бригадир Бүтэдмаахан
Баталhан договорoo шалгана:
Тэрээнэй бригада түрүүлэн
Түсэбөө дүүргэhэнинь тодорно.

* * *

Бүтэдмааханиим бригада
Барял гартаа шангаар
Улаан тугаа абаад,
Ударна дандаа ажалаар.

* * *

Хүгшэн эжинь баяртай—
Хүүхэн Бүтэдмаахан түрүүлээд.
Хамтын ажал хабатай
Хабар hайхан сэсэглээд.

* * *

Баян полиим дээгүүрэнь
Большевик хүсэн эбхэрэнэ.
Улам улам илалтын
Уряа лозунг дэлгэрэнэ.

* * *

Хабарай үдэшэ урихан,
Хонгёо дуунууд дарьяна.
Дууша hайхан Бүтэдмаахан
Дуратай дуугаа таталана:
„Унгын шубуудай аялга
„Үелhэн гансым hануулбаш,
„Трактор агтым аялга
„Таатай зүрхым буляанаш!..."

Avtogryyntovo magistraal nuud tuxai

Buriaad-Mongol ASSR bolbol uga jixe territooritoi. Eneenei diaametrenь xadaa mianga tabanzuun kilomeetrhee ylyy. Iime respyyblikede, xargii zam bolbol azaxiin ba kylьtyyriin talaar ton tyryyşiin eelzeenei udxaşanartai ezelxe baina. Uşar jyyb gexede, respyyblike soo avtopaarkanuud xadaa yder byri, çaas byrişi urgaxa, xygzeze baina. Eneenhee gadna, aimaguudtaşji nelieed olon avtokoloonnuud şineer organizovaalagdaa. Myneeşji organizovaalagdaxa baina. Gebeşji, olon aimaguudai gyisedxexe komiteedyydei xytelberiixii xydelmerilegşedenь avtogryyntovo xargiitai bolxo tuxai anxaralaa tabidaggyi, ynendee ene xydelmeriiji şuxalada bodoggyi baina.

Zişeelxede, Xori, Jaruuniin aimaguudai ba Ulaan-Yde goorodoi xoorondoxi xargii zam xadaa aixabtar muu baina. Gadna Ulaan-Yde goorodhoo Xyrbiin MTS xyrter, Zagaraın aimagai territoori deegyyr gardag xargii xadaa byri muu, avtomaşiinin jabaxahaa baitagal, mori tergeer jabaxanь ajuultai jym gexede, bişiixanşji aldu bolxogyi.

Xargii zamai muu baihan şaltagaan deerehee, socialiis traansportiin ba gyrenei ynete zeeri, avtomaşiinanuud gemtedeg ba neliieed geriiuuça gargaşalgadag na. Tereenhee gadna, to udxaşanartai ba tyrgen buulagdaxa johotoi gry imagta xargiin muu b derehee, xeden syydkee tadag baina.

Xoriin ba Jaruuniin aim xid bolbol xargii zamai tologiiji jabuulxa zori eneenei urda tee xeden yjede şuluun, elihe ba g.m. materiaalnuudiiji be hen bolboşji, ede ma nuudaa myneе xyrter ze şagdaagyi, xarin xajaa baixa jym. Gadna, deere sagdahan ajamaguudai te deere moostiin bariiga muu, zarim gazarta avt na garxa argagyi bolşo

Myn, edener mete, B ba M-Şiberei aimaguud tai ba ramonoolol bişeer jabuulagdana.

Ede faaktnuud jyy nab gexede, BMASSR-ei narkoomoi dergedexi zamai ypravleeniiin na nyx. Peexrevel eeringee xydelmeriiji tabiza sadaagyi, xargii zamai tahaguud ratiivna xytelberi şadaagyi baihaniiji na.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ. Цент росоюзная 19. Телефон редакции: Редактора 3-44. Отв. секретаря — 3-28, сельхоз. отдел — 7-55, Промотдел — 5—07.

NKMP-iin tipograafi Glavlit 737